

29.2.2008

Dnro 4203/4/06

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

TAPAAMISAJANKOHTIA KOSKEVAT VIRHEELLISET MERKINNÄT VANKILAN TIETOJÄRJESTELMÄSSÄ

1 KANTELU

A arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle 4.9.2006 osoittamassaan kirjeessä - - - vankilan menettelyä vieraiden tapaamista koskevassa asiassa. A kertoi, ettei hänelle myönnettyjä kahta tapaamista toteutettu vankilan tietojärjestelmän tapaamisajankohtia koskevien virheellisten merkintöjen vuoksi.

A:n tapaajat ajoivat yhteensä 920 kilometriä täysin turhaan vankilan tekemän virheen vuoksi. Tapah-
tumasta aiheutui kustannuksia ja mielihahaa A:ta tapaamaan tulleille.

A pyytää oikeusasiamiestä ottamaan ratkaisussaan kantaa, voiko turhaan vankilan virheen vuoksi paikalla käyneet henkilöt vaatia korvausta vahingonkorvauslain perusteella.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Selvitysten sisältöä

A kertoo, että hänelle oli myönnetty hakemuksensa mukaisesti tapaamisajat kahdelle sunnuntai-
iltapäivälle. A:n tapaajien saavuttua - - - vankilaan tapaamaan häntä mainittuina ajankohtina, heille oli
molempina kertoina ilmoitettu, ettei tapaaminen tulisi toteutumaan ja että tapaaminen olisi ollut edelli-
senä päivänä eli lauantaina.

- - - vankilan vankeinhoitoesimies B on kertonut selvityksessään - - - vankilassa noudatettavasta ta-
paamiskäytännöstä. B:n mukaan vangin varatessa osaston vankeinhoitoesimieheltä tapaamisajan,
tämä tai hänen sijaisensa kirjaa vangin hakemuksen vankitietojärjestelmään anotuksi ajankohdaksi.
Tapaamisenomuslomakkeesta otetaan yleensä jäljennös, joka lähetetään päivystyksessä säilytettä-
vään tapaajat -nimiseen kansioon. Tapaamistiloissa vankeinhoitoesimies avaa vankitietojärjestel-
män ja hakee päivän tapaamisvaraukset järjestelmästä, ottaa vastaanottaville vartijoille kopiot listas-
ta ja jakaa ne heille. Vastaanottavat vartijat varmistavat jo heti ovella, onko tapaajalle varattu aika vai
ei. Mikäli listalla ei ole nimeä, tapaajaa ei päästetä tapaamisiin. Tapaamisen järjestäminen tilantees-
sa, jossa tapaaja ei ole päivän listalla on käytännössä mahdollista järjestää vain silloin, kun tapaami-
sissa on tilaa tapaajille. Tapaamiset pyritään järjestämään, mikäli tapaajat ovat tulleet kaukaa.

B kertoo olleensa ko. päivinä tapaamisia valvovana esimiehenä tapauksessa, jossa A:lle oli tullut tapaajia, joille ei ollut varattu tapaamisaikaa. Tapaamisen järjestäminen ei tapaamisajan puuttumisen takia ollut tullut kyseeseen, koska asiaa ei ollut dokumentoitu tapaamiskansioon ja soveltuvat tapaanmistilat olivat olleet mainittuina ajankohtina varattuna.

A:n anomista tapaamisista merkinnät vankitietojärjestelmään tehnyt vankeinhoitoesimies C toteaa selvityksessään, ettei hän muista kantelussa mainittua tapausta, mutta kyseinen aika, jolloin merkinnät on tehty (loppukesä ja syksy 2006), olivat olleet isolla yli 100 vangin asunto-osastolla esimiehelle hyvin raskasta aikaa. C:n mukaan vankitietojärjestelmän täyttö tapahtuu ja tapahtui monien eri tehtävien yhtäaikaisessa ristipaineessa, jolloin virhemahdollisuus (tietojen syöttämisessä vankitietojärjestelmään) kasvaa. C toteaa, että mikäli hän oli tehnyt kantelun tarkoittamat virheelliset tapaamismerkinnät, se ei ole ollut hänen taholtaan tahallista. C toteaa myös, että vastaavanlaisia tapauksia sinä aikana kun tapaamiset di tehty tietokoneelle, oli tapahtunut - - - vankilassa aiemminkin, mutta useimmiten virhe oli pystytty korjaamaan ja tapaaminen järjestämään. A:n tapauksissa näin ei valitettavasti tapahtunut.

- - - vankilan apulaisjohtaja D on selvityksessään kertonut keskustelleensa vankeinhoitoesimies C:n kanssa ja kehottaneensa häntä huolellisempaan ja tarkempaan asioitten valmisteluun. D kertoo myös kehottaneensa vankeinhoitoesimies B:tä noudattamaan joustavampaa käytäntöä tapaamisasioista päätettäessä. D:n mukaan tapahtunut virhe on ollut inhimillinen eikä se antane aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Rikosseuraamusvirasto katsoo lausunnossaan, että - - - vankilan toimenpiteet tapaamisiin liittyvien menettelytapojen tarkastelemiseksi ovat riittävät.

3.2

Oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti. Oikeus hyvään hallintoon on jokaiselle kuuluva perusoikeus, jonka toteutuminen julkisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaan turvattava. Hyvään hallintoon kuuluu muun muassa, että viranomaisten toimet suojaavat oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Tästä luottamuksensuojasta on erikseen säädetty hallintolain 6 §:ssä.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Tapahtuma-aikana ja ennen 1.10.2006 voimassa olleen rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun 9 a §:n 1 momentin mukaan vangilla on oikeus vastaanottaa vieraita valvonnan alaisena sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Vankeinhoitoasetuksen 51 §:n 2 momentin mukaan vangilla on oikeus ottaa vastaan vieraita tapaamista varten varattuina aikoina niin usein kuin se rangaistuslaitoksen järjestystä ja toimintaa haittaamatta on mahdollista. Tapaaminen voidaan sallia muulloinkin kuin tapaamista varten varattuna aikana, jos siihen on syytä.

1.10.2006 lukien voimassa olleen vankeuslain 13 luvun 1 §:n mukaan vangilla on oikeus tavata vieraita tarpeellisen valvonnan alaisena tapaamista varten varattuina aikoina niin usein kuin se vankilan järjestystä ja toimintaa haittaamatta on mahdollista. Tapaaminen voidaan sallia muulloinkin kuin tapaamista varten varattuina aikoina, jos se on tarpeen vangin yhteyksien kannalta tai muusta erityisestä syystä.

3.3

Kannanotto

Saamani selvityksen perusteella katson, että minulla ei ole aihetta epäillä sitä, etteikö tapahtumassa olisi ollut kyseessä A:n tapaamistietoja tietojärjestelmään syöttäneen vankeinhoitoesimiehen C:ntahaton virhe. C oli merkinnyt A:lle myönnetyt tapaamisajat virheellisesti vankitietojärjestelmään. Asiassa ei ole ilmennyt perusteita sen tueksi, että A:n tapaamisia olisi tietoisesti pyritty estämään.

Virkamieheltä edellytettävän asianmukaisen menettelyn on oikeuskirjallisuudessa katsottu tarkoittavan lähinnä tavanomaista huolellisuutta (Bruun ym: Virkamiesten oikeusasema 1995, s. 141). Käsillä olevassa tilanteessa normaali tavanomainen huolellisuus olisi edellyttänyt, että tapaamisajankohdat olisi merkitty virheettömästi vankitietojärjestelmään. Tässä tapauksessa virkamiehelle kuuluvan tehtävien asianmukaisen ja huolellisen hoitamisen merkitystä on ollut omiaan korostamaan se, että kyse on ollut perusoikeutena turvattu hyvän hallinnon toteutumisesta ja osana sitä myös luottamuksen suojusta: A:n ja häntä tapaamaan tulleiden henkilöiden olisi tullut voida luottaa siihen, että toimiesaan vankilaviranomaisen edellyttämällä tavalla eli tulemalla tapaamiseen heille myönnetyn mukaisesti määrätyn ajankohtana, he pääsevät myönnettyihin tapaamisiin. Nyt virheellisesti tehtyjen merkintöjen johdosta A:ta tapaamaan tulleet henkilöt olivat matkustaneet turhaan yli 200 kilometrin päästä tapaamaan A:ta luottaen siihen, että myönnetyt tapaamiset toteutuisivat. Huolestuttavaa on, että vankeinhoitoesimies C:n selvityksen mukaan virheellisiä merkintöjä vankitietojärjestelmään oli tapahtunut - - - vankilassa useamminkin, joskaan ne eivät olleet ilmeisesti johtaneet oikeudenmenetyksiin.

Johtopäätöksenäni katson - - - vankilassa menetellyn virheellisesti, kun vankitietojärjestelmään oli merkitty A:lle myönnetyt tapaamiset väärin. A:ta tapaamaan tulleet henkilöt olivat olleet vankilassa sovitun mukaisesti, mutta virheellisten merkintöjen vuoksi tapaamiset eivät olleet toteutuneet.

Totean vielä julkisyhteisön korvausvastuusta seuraavan.

Perustuslain 118 §:n 3 momentin mukaan jokaisella, joka on kärsinyt vahinkoa virkamiehen tai muun julkista tehtävää hoitavan henkilön lainvastaisen toimenpiteen tai laiminlyönnin vuoksi, on oikeus vaatia vahingonkorvausta julkisyhteisöltä sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

Julkisyhteisön korvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:ssä. Julkisyhteisö on säännöksen mukaan velvollinen korvaamaan julkista valtaa käytettäessä virheen tai laiminlyönnin johdosta aiheutuneen vahingon, jos toimen tai tehtävän suorittamiselle sen laatu ja tarkoitus huomioon ottaen kohtuudella asetettavia vaatimuksia ei ole noudatettu.

Oikeusasiamiehen toimivaltaan ei kuulu ratkaista vahingonkorvauskysymyksiä. Tässä asiassa vahinkoa kärsineet voivat, mikäli katsovat siihen olevan aihetta, esittää korvausvaatimuksen vankeinhoitoviranomaisille tai viime kädessä nostaa vahingonkorvauskanteen yleisessä alioikeudessa.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsityksen vankeinhoitoesimies C:n ja - - - vankilan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Ilmoitan ratkaisustani myös Rikosseuraamusvirastolle ja - - - aluevankilan johtajalle.